

УДК 347.965(477.8)"18/19"О.Коссака(092)

ОЛЕКСА КОССАК – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ: ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ І ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ

Іван Ковальчук

*Вінницький національний технічний університет,
Хмельницьке шосе, 95 м. Вінниця, 21021,
e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua
ORCID ID: 0009-0007-7467-5317*

Розглянуто місце в українському державотворенні видатних особистостей, які брали активну участь у боротьбі за національну незалежність. Зокрема, акцентовано увагу на ролі відомих випускників юридичного факультету Львівського університету, які сформувалися як освічена фахово-соціальна верства суспільства, що продовжила естафету національного відродження у Галичині. Наприкінці XIX – на початку XX ст. українські правники відіграли непересічну роль у становленні української політичної та економічної еліти в Галичині. Особливо активними вони були у період творення та розбудови ЗУНР. Значну увагу приділено характеристиці професійної діяльності та громадянської позиції видатного українського адвоката, випускника юридичного факультету Львівського університету Олекси Коссака.

Охарактеризовано адвокатську діяльність О. Коссака, який безкоштовно захищав права священників УГКЦ, звинувачених у використанні української мови, відстоював право на використання української мови в судівництві, захищав права та інтереси українських освітніх, культурних і господарських установ, здійснював захист у суді прав коломиїської «Рідної Школи», завдяки чому вдавалося уникати закриття польською адміністрацією українських шкіл. Адвокат О. Коссака захищав під час політичних процесів у судах активістів національно-патріотичних організацій («Пласту», УНДО, УВО та ОУН).

Акцентовано на громадській діяльності О. Коссака, який був головою коломиїських осередків товариств «Сокіл» та «Українське Педагогічне Товариство», заступником голови правління товариства «Народний Дім» у Коломиї, членом правління кооперативу «Підкарпатський Союз», заступником голови наглядової ради кооперативного банку «Покутський Союз». Був членом «Союзу Українських Адвокатів», заснованого в 1923 р. у Львові. Був високоосвіченою людиною: володів сімома іноземними мовами – німецькою, польською, російською, єврейською (їдиш), англійською, французькою, італійською. Мав велику книгозбірню, передплачував майже усю тогочасну галицько-українську періодику, замовляв фахові юридичні видання з Варшави, Відня, Лондона. Займався науковою діяльністю, опублікував статті з проблем цивільного права в українському правничому часописі «Життя і право», зокрема й з питань використання української мови в церковних актах цивільного стану в Галичині та ін. Цікавився теорією і практикою місцевого самоврядування (у збереженому фрагменті його правничої бібліотеки міститься доволі багато видань на цю тему). Був добрим фахівцем у царині земельного права і часто допомагав покутським селянам відстоювати права на їхні ґрунти. Був меценатом багатьох українських культурно-освітніх, мистецьких, спортивних і добродійних інституцій на Коломиїщині. Під час німецької окупації краю протягом листопада 1941 р. – лютого 1942 р. працював референтом опіки над молоддю в Українському окружному комітеті у Коломиї. 10 лютого 1942 р. заарештований гестапо у справі молодіжної організації ОУН і утримувався близько десяти місяців у тюрмах Коломиї і Чорткова. 27 листопада 1942 р. у числі 56 українських

в'язнів чортківської тюрми розстріляний нацистами на полі між м. Чортковом і с. Ягільницею на Тернопільщині й там же похований у братській могилі страчених.

Наголошено, що Олекса Коссак був справжнім патріотом своєї Батьківщини, який багато зробив для свого народу. Своім життєвим чином він заслужив на глибоку повагу та добру пам'ять, адже все своє життя присвятив активній громадсько-політичній і культурній діяльності, яка була спрямована на національне відродження України. Сьогодні життєвий і професійний шлях Олекси Коссака, його професійна діяльність і громадянська позиція є взірцем для сучасних українських юристів.

Ключові слова: професійна діяльність, громадянська позиція, право, держава, Україна.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2024.78.081>

В умовах війни росії проти України важливим є вивчення історичних уроків боротьби українського народу за право на свою державу. Вивчення і узагальнення національного історичного досвіду має вагоме значення для духовного розвитку українського народу, особливо для сучасних державних, політичних, громадських діячів, усіх громадян України, які мають можливість врахувати досягнення і втрати наших попередників, сформувати міцну державницьку позицію тощо. Сьогодні важливо усвідомити, що національна історія є дієвим інструментом згуртування українського суспільства, вагомим засобом зміцнення державної єдності України, її незалежності та національної безпеки. Ґрунтовне вивчення і узагальнення тисячолітнього досвіду національного державотворення має надзвичайне значення і для самоідентичності кожного українця, і для консолідації українського народу заради розвитку сильної України. В цьому аспекті, базовим, фундаментальним вбачається необхідність мати глибокі знання про історичні етапи розвитку української державності. Вивчення історії української державності має важливе теоретичне і практичне значення, становить передумову відновлення та збереження національної пам'яті українського народу, консолідації, розвитку української нації, її історичної свідомості і культури. Українська державність має понад тисячолітню тяглість, а її еволюція відбувалася в напрямі загальної європейської історії. Висвітлення історії української державності є одним із важливих атрибутів сучасної держави, її суверенності та ідентичності. Держава і державність є невід'ємні одна від одної, а модель держави умовно тоді цілісна, коли, крім дерева, відображено і її коріння. Нарешті, це потрібно для врахування історичних уроків, позитивного і негативного державотворчого досвіду, адже історію не даремно називають найкращою вчителькою і вихователькою у житті. Вивчення історії української державності пробуджує в нас національну гордість, формує нашу духовність та історичну пам'ять, роль якої у розбудові нашої держави є вагомою [1, с. 270–281].

Упродовж українського державотворення важливу роль відіграли видатні особистості, які брали активну участь у боротьбі за національну незалежність. Серед них були відомі випускники юридичного факультету Львівського університету. Українські правники, які здобули вищу юридичну освіту в Львівському університеті, сформувалися як освічена фахово-соціальна верства суспільства, що продовжила естафету національного відродження у Галичині. Наприкінці XIX – на початку XX ст. українські правники відіграли непересічну роль у становленні української політичної та економічної еліти в Галичині. Особливо активними вони були в період творення та розбудови Західно-Української Народної Республіки, яка була проголошена 1 листопада 1918 р. у Львові. Це була знакова подія у тисячолітній історії національного державотворення, яка свідчила про реалізацію

українським народом західних земель України свого права на політичне самовизначення і відповідає тогочасним європейським й світовим стандартам та традиціям, які визнавали право народу на самовизначення. В епіцентрі Листопадового чину перебувало головне місто Галичини – Львів і, зокрема, юридичний факультет Львівського університету. І не лише тому, що Львівський університет знаходився поблизу урядових установ ЗУНР, а й тому, що значна частина його викладачів, випускників, студентів стали активними учасниками Листопадового чину, керівниками інститутів державної влади ЗУНР, створених у процесі її розбудови. Ми пишаємося випускником юридичного факультету Львівського університету Євгеном Петрушевичем, зусиллями якого у 1918 р. понад сто років було проголошено ЗУНР, і він став її президентом, інший випускник юридичного факультету Кость Левицький став керівником уряду – Головою Державного секретаріату ЗУНР. Лише серед членів Української Національної Ради та Державного Секретаріату ЗУНР значна частина – це колишні випускники юридичного факультету Львівського університету, вже не говорячи про президента ЗУНР Євгена Петрушевича та першого прем'єр-міністра ЗУНР Костя Левицького. Серед інших славних випускників юридичного факультету Львівського університету, які брали активну участь у діяльності ЗУНР, варто згадати Степана Барана – міністра земельних справ у першому уряді ЗУНР, Лонгіна Цегельського – міністра внутрішніх справ та міністра закордонних справ урядів ЗУНР, Степана Федака – міністра продовольства уряду ЗУНР, Івана Макуха – міністра відбудови та міністра внутрішніх справ ЗУНР, Сидора Голубовича – міністра судівництва та другого прем'єр-міністра ЗУНР, Володимира Бачинського – члена Української Національної Ради, Володимира Старосольського – члена Українського генерального військового комітету, який підготував Листопадове повстання 1918 р. та ін. Багато з них після поразки ЗУНР змушені були емігрувати за кордон, а ще більше – потрапило у жорна сталінських репресій [2, с. 5–13].

Юридичний факультет Львівського університету прославили відомі адвокатами XIX ст., які мали можливість вільно висловлювати свої думки, підвищувати рівень національної свідомості серед населення, наполегливо захищали права рідного народу в умовах чужоземного панування. Це була так звана адвокатська доба в розвитку галицького українства, коли кожен з адвокатів на своєму місці закладав власну цеглину у відродження України. Це проявлялося у служінні насамперед своєму народу через належне виконання професійних обов'язків. Адвокати намагалися творити нову правову і національно-політичну реальність, роз'яснювали зміст австрійського законодавства, які відкривали легальні можливості для розвитку національного руху. Можна стверджувати про значний вплив адвокатів на розвиток політично-правової культури. Адвокати були серед засновників політичних партій, депутатами Галицького крайового сейму та австрійського парламенту. Вони використовували фахові знання і досвід для організації українського представництва в цих інституціях [3, с. 72]. Найбільш відомими адвокатами другої половини XIX – початку XX ст., випускниками юридичного факультету Львівського університету є К. Левицький, Є. Петрушевич, С. Федак, С. Голубович, Є. Олесницький, І. Макух, К. Трильовський, Л. Ганкевич, М. Лагодинський, О. Коссак, Р. Домбачевський, А. Чайковський, О. Надрага, М. Глушкевич, О. Марітчак, В. Старосольський, С. Шухевич та ін.

Випускники юридичного факультету Львівського університету були активними учасниками творення Українських Січових Стрільців, Української галицької армії, Української військової організації, Українського національно-демократич-

ного об'єднання та інших політичних партій, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії тощо [4, с. 3–4].

За свою історію юридичний факультет Львівського університету виховав цілу плеяду видатних випускників. Серед них відомі державні і політичні діячі, адвокати, прокурори, судді, нотаріуси, вчені-правники. Одним з відомих випускників юридичного факультету Львівського університету був Олекса Коссак (3 червня 1887, м. Дрогобич – 27 листопада 1942, с. Ягільниця на Тернопіллі, похований у м. Чорткові) – видатний український адвокат, меценат, громадсько-політичний діяч Коломиїщини (Галичина) у 1920–1930-х рр. Він належав до відомих галицьких політичних і громадських діячів, випускників юридичного факультету Львівського університету, вирізнявся з-поміж інших надзвичайною активністю в громадсько-політичному і культурному житті.

Олекса Коссак народився в м. Дрогобич у незаможній багатодітній сім'ї рілника. З дитячих років Олекса вирізнявся природними здібностями, проявляв високу працездатність і потяг до навчання. Олекса навчався у дрогобицькій школі, а згодом у дрогобицькій гімназії, яку закінчив 1905 р. Того ж року вступив на юридичний факультет Львівського університету, який закінчив у 1909 р. Під час навчання на юридичному факультеті Львівського університету, не маючи достатньої матеріальної підтримки, допомагав собі репетиторством. Олекса єдиний із сім'ї здобув вищу освіту. Після завершення студій у Львові О. Коссак пов'язав свій життєвий шлях із Снятинщиною. У 1912 р. отримав ступінь доктора права у Львівському університеті. У 1913 р. одружився із Оленою Курп'як, дочкою греко-католицького священника о. Іллія Курп'яка, пароха с. Карлів (тепер с. Прутівка) на Снятинщині. У тому ж 1913 р. започаткував адвокатську діяльність (спочатку як практикант у канцелярії адвоката, доктора права Івана Семанюка, який під псевдонімом Марко Черемшина відомий як український письменник-новеліст) [5, с. 239–240].

З початком Першої світової війни у чині хорунжого був мобілізований до австрійської армії. Воював він на австрійсько-російському фронті, у 1914 р. був поранений і взятий у російський полон. Перебував 7 років у російському полоні, зокрема у таборах військовополонених у містах Москві, Курську, Воронежі, Омську, Томську, Тарі, Красноярську, Мінусінську. У красноярському таборі навчався на курсах бухгалтерії. Працював бухгалтером у таборах для військовополонених, пережив дві російські революції (буржуазну і більшовицький переворот), працював у 1920–21 рр. (при радянській владі) рахівником у Красноярському губраднаргоспі [6, с. 18–27]. У 1921 р. повернувся в Україну. У 1923 р. відкрив власну адвокатську канцелярію у Коломиї, адвокатську діяльність здійснював до вересня 1939 р. Як адвокат безкоштовно захищав права священників УГКЦ, звинувачених у використанні української мови, відстоював право на використання української мови в судівництві, захищав права та інтереси українських освітніх, культурних і господарських установ, здійснював захист у суді прав коломиїської «Рідної Школи», завдяки чому вдавалося уникати закриття польською адміністрацією українських шкіл. Адвокат О. Коссак захищав під час політичних процесів у судах активістів національно-патріотичних організацій («Пласту», УНДО, УВО та ОУН).

У 1920–1930-х рр. брав активну участь в українському громадському житті міста Коломиї і Коломиїського повіту: був головою коломиїських осередків товариств «Сокіл» та «Українське Педагогічне Товариство», заступником голови правління товариства «Народний Дім» у Коломиї, членом правління кооперативу «Підкарпатський Союз», заступником голови наглядової ради кооперативного банку «Покутський Союз» [7, с. 40–41]. Був членом «Союзу Українських

Адвокатів», заснованого в 1923 р. у Львові. Був високоосвіченою людиною: володів сімома іноземними мовами – німецькою, польською, російською, єврейською (ідиш), англійською, французькою, італійською [8, с. 9–15]. Мав велику книгозбірню, передплачував майже усю тогочасну галицько-українську періодику, замовляв фахові юридичні видання з Варшави, Відня, Лондона. Займався науковою діяльністю, опублікував статті з проблем цивільного права в українському правничому часописі «Життя і право», зокрема й з питань використання української мови у церковних актах цивільного стану в Галичині та ін. [9, с. 8] Цікавився теорією і практикою місцевого самоврядування (у збереженому фрагменті його правничої бібліотеки міститься доволі багато видань на цю тему). Був добрим фахівцем у царині земельного права і часто допомагав покутським селянам відстоювати права на їхні ґрунти. Був меценатом багатьох українських культурно-освітніх, мистецьких, спортивних і добродійних інституцій на Коломиїщині. Під час німецької окупації краю протягом листопада 1941 р. – лютого 1942 р. працював референтом опіки над молоддю в Українському окружному комітеті у Коломиї. 10 лютого 1942 р. заарештований гестапо у справі молодіжної організації ОУН і утримувався близько десяти місяців у тюрмах Коломиї і Чорткова. 27 листопада 1942 р. у числі 56 українських в'язнів чортківської тюрми розстріляний нацистами на полі між м. Чортковом і с. Ягільницею на Тернопільщині й там же похований у братській могилі страчених. Невдовзі після страти керівництвом ОУН було здійснено заходи щодо вшанування пам'яті полеглих героїв. Над могилою страчених на заклик провідників ОУН місцевими селянами було насипано курган, на якому встановили дерев'яний хрест з тризубом. Проте незабаром курган було знищено спершу німецькими, а остаточно радянськими властями. Місцевим мешканцям за обох тоталітарних режимів суворо заборонялося будь-яким чином упорядкувати могилу українських патріотів. Цілковиту рацію має член Національної спілки краєзнавців України, відомий адвокат, онук О. Коссака Богдан Волошинський, який справедливо наголошує про те, що радянськими органами влади при цьому не було навіть узято до уваги той факт, що документи про убивство на Тернопільщині нацистами 56 українських учасників антифашистського опору фігурували як судові докази на Нюрнберзькому процесі і включені до 17-го тому матеріалів Нюрнберзького трибуналу над нацистськими злочинцями. Цю територію як посівні площі використовували місцевий колгосп і згодом координати могили було втрачено. Пошуки місця поховання розпочалися аж після здобуття Україною незалежності. Перші розкопки, проведені навесні 1992 р., не дали результатів, тому на узбіччі дороги, край поля, на якому гітлерівцями страчено українських патріотів, у п'ятдесяту річницю їх загибелі силами Чортківської організації «Меморіал» було встановлено пам'ятний хрест з іменами полеглих, який урочисто посвятили 29 листопада 1992 р. Результативними стали пошуки аж восени 2017 р. Останки страчених, зокрема й О. Коссака, були ексгумовані працівниками Меморіально-пошукового підприємства Львівської обласної ради «Доля» і з належними церковними та військовими почестями, за участю представників уряду і керівництва обласних рад та обласних державних адміністрацій Тернопільської, Львівської й Івано-Франківської областей, урочисто перепоховані на старому міському цвинтарі у місті Чорткові 19 листопада 2017 р., напередодні 75-х роковин Ягільницької трагедії [10].

Отже, усе це дає підставу стверджувати про те, що Олекса Коссака був справжнім патріотом своєї Батьківщини, який багато зробив для свого народу. Власним життєвим чином він заслужив на глибоку повагу та добру пам'ять, адже все своє життя присвятив активній громадсько-політичній і культурній діяльності,

яка була спрямована на національне відродження України. Сьогодні життєвий шлях Олекси Коссака, його професійна діяльність і громадянська позиція є взірцем для сучасних українських юристів.

Список використаних джерел

1. Бойко І. Висновки і рекомендації з Актуальної теми номера «Історико-правова доктрина Української державності». *Право України*. 2020. №1. С. 270–281.
2. Бойко І. Вступне слово про видатних випускників юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їхня роль в історії українського державотворення. *Видатні випускники юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їхня роль в історії українського державотворення* : зб. матеріалів міжн. наук. конф. (м. Львів, 24 березня 2023 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), Ю. В. Олійник (відп. секр.). Львів, 2023. Вип. 3. С. 5–13.
3. Ганусин О. Б. Становище українського адвоката у Галичині на зламі ХІХ–ХХ ст.: Фахові та життєві пріоритети. *Адвокатура України: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. круглого столу. Київ ; Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. С. 72.
4. Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1661–2016) : монографія / за заг. ред. проф. В. М. Бурдіна, В. Т. Нора та І. Й. Бойка. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2016. С. 3–4.
5. Бойко І., Олійник Ю. Олекса Коссака (3 червня 1887 – 27 листопада 1942), доктор права, адвокат, український громадсько-політичний діяч та меценат. *Видатні випускники юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їхня роль в історії українського державотворення* : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (м. Львів, 24 березня 2023 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), Ю. В. Олійник (відп. секр.). Львів, 2023. Вип. 3. С. 239–240.
6. Волошинський Б. Український правник доктор Олекса Коссака. *Літопис Бойківщини*. Дрогобич, 2017. Ч. 2/93 (104). С. 18–27.
7. Андрухів І., Арсенич П. Українські правники в національному відродженні Галичини: 1848–1939 рр. Івано-Франківськ : Обласна асоціація молодих істориків, 1996. С. 40–41
8. Волошинський Б. Доля коломийського адвоката. Документальна оповідь про українського правника доктора Олексу Коссака. Коломия : Вік, 2020. С.9–15.
9. Коссака О. Уваги до закона про державну мову з 31.7.1924. Про.73.поз.724. *Життя і право*. Львів, 1929. Ч.4. С. 45–49; Коссака О. Спори про емеритури автономічних службовиків належать до компетенції судів. *Життя і право*. Львів, 1930. Ч. 3. С. 8.
10. Волошинський Б. Український правник доктор Олекса Коссака. До 77-ї річниці загибелі у Ягільницькій трагедії URL : // https://ifoonsku.ucoz.ua/news/ukrajinskij_ppravnik_doktor_oleksa_kossak_do_77_ji_richnici_zagibeli_u_jagilnickij_tragediji/2019-11-11-6702.

References

1. Bojko, I. (2020). Vysnovky i rekomendatsii z Aktual'noi temy nomera «Istoryko-pravova doktryna Ukrain's'koi derzhavnosti». *Pravo Ukrainy, №1*, S. 270–281.
2. Bojko.Io I. (2023). Vstupne slovo pro vydatnykh vypusnykyv iurydychnoho fakul'tetu L'viv's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka ta ikhnia rol' v istorii ukrains'koho derzhavotvorennia. *Vydatni vypusnyky iurydychnoho fakul'tetu L'viv's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka ta ikhnia rol' v istorii ukrains'koho derzhavotvorennia* : zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (m. L'viv, 24 bereznia 2023 r.) / I. J. Bojko (holova redkolehii), Yu. V. Olijnyk (vidp. sekr.). L'viv, Vyp. 3, S. 5–13.
3. Hanusyn, O. B. (2013). Stanovysche ukrains'koho advokata u Halychyni na zlami KhIKh-KhKh st.: Fakhovi ta zhyttievi priorytety. *Advokatura Ukrainy: istoriia ta suchasnist'*: materialy Vseukrains'koho kruhloho stolu. Kyiv ; Ternopil' : TNPU im. V. Hnatiuka, S. 72.

4. *Yurydychnyj fakul'tet L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka (1661–2016): monohrafiia / za zah. red. profesoriv V. M. Burdina, V. T. Nora ta I.J. Bojka. L'viv : L'viv. nats. un-t im. I. Franka, 2016, S. 3–4.*
5. Bojko, I., Olijnyk, Yu. (2023). Oleksa Kossak (3 chervnia 1887 – 27 lystopada 1942), doktor prava, advokat, ukrains'kyj hromads'ko-politychnyj diiach ta metsenat. *Vydatni vypusknyky iurydychnoho fakul'tetu L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka ta ikhnia rol' v istorii ukrains'koho derzhavotvorennia* : zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (m. L'viv, 24 bereznia 2023 r.) / I. J. Bojko (holova redkolehii), Yu. V. Olijnyk (vidp. sekr.). L'viv, Vyp. 3, S. 239–240.
6. Voloshyns'kyj, B. (2017). Ukrains'kyj pravnyk doktor Oleksa Kossak. *Litopys Bojkivschyny. Drohobych, Ch. 2/93 (104), S. 18–27.*
7. Andrukhiv, I. (1996). Ukrains'ki pravnyky v natsional'nomu vidrodzhenni Halychyny: 1848–1939 rr. / I. Andrukhiv, P. Arsenych. *Ivano-Frankivs'k : Oblasna asotsiatsiia molodykh istorykiv, S. 40–41*
8. Voloshyns'kyj, B. (2020). *Dolia kolomyjs'koho advokata. Dokumental'na opovid' pro ukrains'koho pravnyka doktora Oleksu Kossaka*. Kolomyia: Vik, S. 9–15.
9. Kossak, O. (1929). Uvahy do zakona pro derzhavnu movu z 31.7.1924. Nro.73.poz.724. *Zhyttia i pravo*. L'viv, Ch. 4. S. 45–49; Kossak, O. (1930). Spory pro emerytury avtonomichnykh sluzhbovykiv nalezhat' do kompetentsii sudiv. *Zhyttia i pravo*. L'viv, Ch. 3. S. 8.
10. Voloshyns'kyj, B. Ukrains'kyj pravnyk doktor Oleksa Kossak Do 77-i richnytsi zahybeli u Yahil'nyts'kij trahedii Retrieved from https://ifoonsku.ucoz.ua/news/ukrajinskij_pravnyk_-_doktor_oleksa_kossak_do_77_ji_richnici_zagibeli_u_jagilnickij_tragediji/2019-11-11-6702.

OLEKSA KOSSAK AS AN OUTSTANDING UKRAINIAN LAWYER: PROFESSIONAL ACTIVITY AND CIVIC POSITION

Ivan Kovalchuk

*Vinnitsia National Technical University,
95, Khmelnytske Hwy, Vinnytsia, Ukraine, 21021,
e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua
ORCID ID: 0009-0007-7467-5317*

The article examines the role of outstanding individuals who took an active part in the struggle for national independence in the Ukrainian nation-building. In particular, attention is focused on the role of famous graduates of the Faculty of Law of Lviv University, who formed an educated professional and social layer of society, which continued the baton of national revival in Galicia. At the end of the 19th – at the beginning of the 20th century, Ukrainian lawyers played a unique role in the formation of the Ukrainian political and economic elite in Galicia. They were especially active during the creation and development of West Ukrainian People's Republic. Considerable attention is paid to the characteristics of the professional activity and civic position of the outstanding Ukrainian lawyer, a graduate of the Faculty of Law of Lviv University, Oleksa Kossak.

The legal activity of O. Kossak, who defended the rights of Ukrainian Greek Catholic Church priests accused of using the Ukrainian language free of charge, defended the right to use the Ukrainian language in the judiciary, defended the rights and interests of Ukrainian educational, cultural and economic institutions, and defended the rights of the Kolomyia "Native School" in court, thanks to which it was possible to avoid the closure of Ukrainian schools by the Polish administration. Lawyer O. Kossak defended activists of national-patriotic

organizations (Plast, Ukrainian National Democratic Alliance, Ukrainian Military Organization as well as Organisation of Ukrainian Nationalists) during political trials in courts.

Emphasis is placed on the social activities of O. Kossak, who was the chairman of the Kolomyia branch of the "Sokil" and Ukrainian Pedagogical Society, the deputy chairman of the board of the Narodnyi Dim society in Kolomyia, a member of the board of the cooperative "Subcarpathian Union", deputy chairman of the supervisory board of the cooperative bank "Pokutskyi Union". He was a member of the "Union of Ukrainian Lawyers", founded in 1923 in Lviv. He was a highly educated person: he knew seven foreign languages: German, Polish, Russian, Hebrew (Yiddish), English, French, Italian. He had a large book collection, subscribed to almost all the Galician-Ukrainian periodicals of the time, ordered specialized legal publications from Warsaw, Vienna, and London. O. Kossak was engaged in scientific activity, published articles on civil law issues in the Ukrainian legal journal "Life and Law", in particular on issues of the use of the Ukrainian language in church acts of civil status in Galicia, etc. He was interested in the theory and practice of local self-government (the preserved fragment of his legal library contains quite a few publications on this topic). He was a good expert in the field of land law and often helped peasants from Pokuttia defend their rights to their land. He was a patron of many Ukrainian cultural and educational, artistic, sports and charitable institutions in the Kolomyia region. During the German occupation of the region, from November 1941 to February 1942, he worked as a youth care officer at the Ukrainian District Committee in Kolomyia. On February 10, 1942, he was arrested by the Gestapo in the case of the Organisation of Ukrainian Nationalists youth organization and held for about ten months in Kolomyia and Chortkiv prisons. On November 27, 1942, among 56 Ukrainian prisoners of the Chortkiv prison, he was shot by the Nazis in a field between the town of Chortkiv and the village of Yagilnytsia in Ternopil Oblast and buried there in the mass grave of the executed.

It is emphasized that O. Kossak was a true patriot of his Motherland, who did a lot for his people. By his way of life, he earned deep respect and good memory, because he devoted his entire life to active social, political and cultural activities aimed at the national revival of Ukraine. Nowadays, the life and professional path of Oleksa Kossak, as well as his professional activity and civic position are a model for modern Ukrainian lawyers.

Keywords: professional activity, civic position, law, state, Ukraine.

*Стаття: надійшла до редакції 13.04.2024
прийнята до друку 30.04.2024*